

Venkov

Charakter doby a společnosti (12.-14.stol.)

- Z osad, které zde stály již od pravěku se začali stávat velké vsi v blízkosti centra dění
- Nížiny Čech a Moravy
- Výjimečně oblasti nad 300 m n.m.
- Zlom nastal díky příznivým přírodním podmínkám tzv. Středověkého klimatického optima, vrchol právě ve 12./13. stol. - období vrcholného středověku a posledních Přemyslovců, sušší a teplejší podnebí zvýšilo zemědělské výnosy a tím nastal i společenský růst -> vstup do všech zemědělsky příhodných oblastí, dnes zemědělství zaměstnává jen zlomek obyvatel, tehdy převážnou většinu
- Díky těmto změnám a zvýšení produkce zemědělství najednou šlo uživit větší počet lidí, rodiny najednou neměli kde bydlet a začali se pohybovat

Velká kolonizace

= Významný dynamický, sociální a hospodářský proces

- Výrazně ovlivnila civilizační podobu českých zemí

VNITŘNÍ

= Kolonizace za účasti domácího Slovanského obyvatelstva s podporou panovníka, šlechty a církve

- 1. fáze celé kolonizace, přicházeli se usadit prvně lidé z přelidněných oblastí a až poté cizinci
- Že byly vsi založeny během první kolonizace víme díky názvům
- Dosídlení oblastí ve vyšších polohách, i nad 500 m n.m., do té doby neobsazena
- Proměna vesnických sídel, poloha a půdorysné uspořádání vesnic z vrcholného středověku přetrvalo dodnes
- Novým osidlováním byla snaha zlepšit postavení poddaných
- Odlesňování velkých oblastí a zakládání sídel
- V porovnání se západní Evropou -> plno hvozdů zasahujících až do vnitrozemí

VNĚJŠÍ

- Způsobena příchodem cizích obyvatel (hlavně z německy mluvících zemí), tvořili asi 18% populace -> současně se vznikem měst důležitým prvkem rozmachu posledních Přemyslovců
- Usídlení hlavně v pohraničních oblastech
- Pokročilejší chápání práva oproti domácímu obyvatelstvu
- Horší dorozumívání - 2 typy lidu, české a německé dialekty

Agrární charakter

- Doba se odvíjí od zemědělství
- Kultivace půdy, bažin a lesů, výše položených oblastí a transformace v polnosti
- Trojpolní a trojhonný osevňovací systém (jař, úhor, ozim)
- Zdokonalení pluhu a zapřahávání tažných zvířat (chomout, jařmo)
- Vodní a větrné mlýny
- Přejít z naturálního na peněžní hospodářství
- Pěstování obilí + len a konopí, zvýšení výnosů, tvorba zásob

Zakládání vsí

- Vsi založené během první fáze kolonizace známe podle názvů:
- Ždár (žďáření lesů), Lhoty (lhůty doby bez daní), Týny, Újezdy, osady s koncovkami -any(Břežany), -yně(Rabyně), -enice(Blaženice)
- Lokátor (locus - locare - dát místo, usadit), vybral nové místo, sehnal zájemce a souhlas vrchnosti, vyměřil plochu, stavba domů a přeměna půdy na pole => otázka několika let, bylo potřeba počkat až nová pole začnou přinášet tolik, aby bylo možné splatit veškeré investice do nové vsi
- Některé názvy odvozeny podle řemesel nebo toho, co se zde chovalo (Kobylí -> koně, Sokolnice -> dravci)

Život na vesnici

- Od 12. stol. pohřbívání kolem kostelů (do 20.stol.)
- Domovy většinou ze tří částí
- Feudální (lenní) společnost
- Chudina, rolníci, sedláci, řemeslníci
- Vzestup křesťanství - zhušťující se síť kostelů, církevní svátky a cyklus církevního roku (Vánoce, Velikonoce, Letnice) + lidové zvyky -> pohanský původ, propojení, vazba na zemědělský rok a hlavním dnem týdne neděle -> dodnes

Emfyteuze

- = německé zákupní právo (emfyteutické, purkrechtní)
- Eike von Repgow - Sachsenspiegel
 - Zřejmě nižší šlechtic, podle vlastních slov: „Usiloval o stejnou dokonalost práva jako se v zrcadlech odrážejí tváře žen“
 - Sachsenspiegel - významná právní kniha, od Nizozemí až po Ukrajinu, § O dědičné držbě sedláků při zakládání nových vsí
 - Na rozdíl od českého domácího práva - půda udělována poddanému do dědičné držby, poddaný tím měl větší motivaci, samostatnost, a zájem na kultivaci půdy
 - Mohli svá hospodářství fakticky držet dědičně a předávat potomkům
 - Rychle se šířilo a posléze se jim řídili i české vesnice
 - Přesto české právo nevytlačeno naráz, ale postupným prolínáním obou